

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õppekava

Eneli Uusmets
LASTEAIAÕPETAJATE ARVAMUSED JA KOGEMUSED PERSONA DOLLS
METOODIKA AASTASE RAKENDAMISE PÕHJAL TARTU LASTEAIAÕPETAJATE
NÄITEL
Bakalaureusetöö

Juhendaja: magister Tiia Krass
Kaasjuhendaja: magister Esta Sikkal

Tartu 2020

Resüme

Lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika aastase rakendamise põhjal Tartu lasteaiaõpetajate näitel

Persona Dolls metoodika jõudis Eestisse alles 2011. aastal, mistõttu on veel vähe teada metoodika esmase planeerimise ja rakendamise ning selle kasutamise eeliste ja raskuste kohta. Sellest tulenevalt oli uurimise eesmärk välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodikast aastase rakendamise järel. Bakalaureusetöös viidi läbi kvalitatiivne uurimus, kus andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuude kaudu ning analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi teel. Uurimusest selgus, et metoodika rakendamise käigus on lasteaiaõpetajad arendanud nii endas kui ka lastes suhtlemis- ja analüüsioskust, koostööd ja suhtumist erineva taustaga inimestesse. Persona Dolls metoodika rakendamisel valmistas õpetajatele peamiselt raskusi nukulugude koostamine ning nukkudega suhtlemise viis. Lasteaiaõpetajad soovivad koolitusele minna ning olla enesekindlad ja loovad Persona Dolls metoodika rakendamisel.

Märksõnad: Persona Dolls, Persona Dolls metoodika rakendamine

Abstract

Preschool Teachers' Opinions and Experience After One-Year Use of the Persona Doll Methodology on the Example of Tartu Preschool Teachers

The Persona Dolls methodology reached Estonia in 2011, and little is known about the advantages and difficulties of planning, initial implementation and the use of the methodology. Consequently, the aim of the study was to find out kindergarten teachers' opinions and experience about the implementation of the Persona Dolls methodology during the first year, in order to prevent future problems in the implementation of the methodology. In the bachelor's thesis, a qualitative study was conducted; was collected through semi-structured interviews and analyzed by qualitative inductive content analysis. The study revealed that during the implementation of the methodology teachers have developed communication and analytical skills, cooperation and attitudes towards people from different backgrounds, both in themselves and in children. When applying the Persona Dolls methodology, the main difficulties for teachers were compiling doll stories and how to interact with dolls. Preschool teachers recommend the training course in order to be confident and creative in implementation of the Persona Dolls methodology.

Keywords: Persona Dolls, application of Persona Dolls methodology

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Teoreetiline ülevaade	7
1.1 Persona Dolls metoodika tekkimine ja kasutamine	7
1.2 Persona Dolls metoodika kasutamise eelised ja probleemid	9
1.3 Persona Dolls nukkude loomise põhimõtted.....	11
1.4 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	12
2. Metoodika	13
2.1 Valim.....	13
2.2 Andmete kogumine	14
3.3 Andmete analüüs.....	15
3. Tulemused.....	16
3.1 Lasteaiaõpetajate varasemad teadmised Persona Dolls metoodikast.....	17
3.2 Lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika rakendamise esimesel aastal	18
3.3 Lasteaiaõpetajate hinnang ja soovitusel metoodika kohta	21
4. Arutelu	25
Tänuõnad	28
Autorsuse kinnitus	28
Kasutatud kirjandus	28
Lisa 1. Nukulugu: Anane	
Lisa 2. Nukulugu: Phoebe.....	
Lisa 3. Viis sammu esimese nuku loomisel	
Lisa 4. Intervjuu küsimustik	
Lisa 5. Väljavõte transkriptsioonist	
Lisa 6. Väljavõte programmiga QCAmapi kodeerimisest	
Lisa 7. Väljavõte QCAmapi programmiga kategoriseerimisest	
Lisa 8. Väljavõte kaaskodeerimisest.....	

Sissejuhatus

Juba varases lapsepõlves algab lapse iseloomu ning väärtuste kujundamine. See saab alguse kodust, kus väärtuste kujundajaks on vanemate või pereliikmete isiklik eeskuju. Edasine õppeprotsess toimub lasteaias, kus lasteaiatõpetaja ülesandeks on suunata lapsi märkama erinevaid väärtusi ning aidata neil mõista nii positiivseid kui ka negatiivseid hoiakuid (Schihalejev, 2011).

Väga olulisel kohal väikelapseas on mängud nukkude ja teiste mänguvahenditega, mille kaudu tekitatakse lapses huvi mitmekülgsede valikute tegemise vastu. Laps mängib nukkudega läbi erinevaid sündmusi ja tegevusi, mida ta on ise näinud või kogenud. Enamlevinud on nukkudega kodu mängimine, nukkude söötmine, magama panemine ja riietamine. Samuti arendab nukkudega mängimine kõnet ning laste kujutlusvõimet (Ugaste, 2005).

Persona Dolls (EKI hiljutine soovituslik termin selle kohta on isikustatud nukud, kuid edaspidi kasutatakse töös terminit Persona Dolls, mis on Eestis levinum ning esineb ka eelmistes uurimustes) on võimalikult elutruud ning laste sarnased nukud, mis ei ole mõeldud üksnes mängimiseks, vaid õppe eesmärgil kasutamiseks. Persona Dolls nukkude abil õpetatakse lastele sallivust, empaatiat ning julgust reageerida, kui laps näeb, et kedagi kiusatakse või narritakse (Vapper, 2017). Persona Dolls nukkudel võib olla ka mõni puue või välimuslik iseärasus, mistõttu ei pruugigi nad välja näha ideaalsed. Oluline on, et keskkond, kus laps kasvab ja mängib, oleks pingevaba ning laps julgeks oma arvamust avaldada (Persona Dolls nukkude raamat, 2013).

Eestisse jõudis Persona Dolls metoodika 2011. aastal, kui Tallinna Suitsupääsupesa lasteaed osales rahvusvahelises Comenius projektis. Projektist “Õpime lastega austama kultuurilisi ja individuaalseid erinevusi, kasutades dramatiseeringuid ja Persona Dolls nukke”, võtsid osa lasteaiatõpetajad koos oma rühma lastega (Metoodika, s.a.). Heas koostöös lapsevanematega loodi projekti käigus viis uut nukku. Valmistati näiteks sellise kultuurilise taustaga nukk, kellega tavaliselt lapsed kokku ei puutu, ehk tumedanahaline nukk Anane, kelle nukulugu on Lisas 1. Nukke tutvustati lastele vanuses 4–7 ning hiljem kanti nende nukulood nukuraamatusse. Nii projekti alguses kui ka lõpus korraldatud küsitlusest selgus, et lapsed muutusid palju teadlikumaks inimeste erinevuste suhtes ja ka üksteise vastu sallivamaks. Nad hakkasid rohkem ümbritsevat märkama ning oskasid vajadusel üksteist aidata. Kuna projekt oli rahvusvaheline, aitas see erinevaid kultuure siduda ning neid ka lastele tutvustada (Persona Dolls nukkude..., 2013). Nüüdseks kasutatakse Persona Dolls metoodikat Tallinna Suitsupääsupesa lasteaias viies rühmas ning korraldatakse ka koolitusi teistele lasteaiatõpetajatele üle Eesti (Metoodika, s.a.).

Persona Dolls metoodika vajab rohkem uurimist ja tähelepanu, et kõigil õpetajatel oleks võimalus seda metoodikat tundma õppida ja rakendada. Varasemate uuringute põhjal on selgunud, et Eesti lasteaiasõpetajad on metoodikast veel vähe teadlikud ning vajavad koolitust (Tortsova, 2017). Tallinna Ülikoolis varasemalt tehtud Kerlin Kalda lõputöös teemal “Õpetajate arvamused Persona Dolls metoodika rakendamisel 3–7 aastaste lastega” uuriti, millised on Persona Dolls metoodikat vähemalt kaks aastat rakendanud õpetajate arvamused selle metoodika kasutamise kohta 3–7 aastaste lastega. Uuringus selgus, et vähese aja panustamine selle metoodika õppeprotsessi on takistuseks edasiste tegevuste planeerimisel ning õpetajatel puudub kogemus rakendada Persona Dolls metoodikat erinevate valdkondade õppetegevustes (Kalda, 2017).

Teise Tallinna Ülikoolis tehtud lõputöö, mille autoriks on Merylin Tandre, teema oli “Väärtuskasvatus läbi Persona Dolls metoodika”. Töös keskenduti väärtuskasvatuse õpetamisele Persona Dolls metoodika kaudu. Selles uurimuses küsitleti lapsi ning lasteaiasõpetajaid, kellel oli selle metoodika rakendamisega kogemust vähemalt kolm aastat. Uuringust selgus, et lasteaiasõpetajad tunnevad end ebakindlalt metoodika rakendamisel ning soovivad metoodikat ja nukkude taustalugusid rohkem uurida. See eeldab ka lasteaiasõpetajate põhjalikku omavahelist koostööd. Lasteaiasõpetajad pidasid oluliseks metoodiliste tegevuste ettevalmistamist ning töösse süvenemist. Vähesed nukkude kasutamiskogemuse tõttu puudus lasteaiasõpetajatel oskus nukuga õigesti suhelda (Tandre, 2016).

Kuigi mitme aastase metoodika kasutamise kogemusega lasteaiasõpetajate arvamusi on uuritud, ei ole veel teada, milliste väljakutsete ja probleemidega puutuvad lasteaiasõpetajad kokku Persona Dolls metoodika kasutamise esimesel aastal. Seetõttu ongi käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleemiks veel vähesed teadmised Persona Dolls metoodika planeerimise ja esmase rakendamise kohta. Seda oleks oluline teada, sest õpetajad, kes on eelnevalt informeeritud metoodika kitsaskohtadest ja nende ületamise viisidest, on tõenäolisemalt rohkem motiveeritud metoodikat edaspidi kasutama. Nad oskaksid varakult pöörata tähelepanu võimalikele raskustele ja oleksid paremini ette valmistunud. Lisaks sellele toetavad uurimusest saadud teadmised ka koolitajaid, sest siis saaksid nad koolitustel õpetajate esmast kogemust arvestades keskenduda rohkem metoodika rakendamise esimese aasta strateegiatele.

Bakalaureusetöö eesmärk: millised on lasteaiasõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodikast aastase rakendamise järel Tartu lasteaiasõpetajate näitel. Andmeid koguti lasteaiasõpetajatelt, kellel on selle metoodika kasutamise aastane kogemus. Bakalaureusetöö koosneb neljast peatükist: esimeses peatükis on välja toodud Persona Dolls metoodika teoreetiline ülevaade ja uurimisküsimused, teine peatükk kirjeldab töö metoodikat, andmete kogumist ja

analüüsimist, kolmandas on välja toodud uuringu tulemused ning neljandas peatükis arutletakse intervjuudest saadud tulemuste üle ning tehakse tulemuste põhjal järeldusi.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1 Persona Dolls metoodika tekkimine ja kasutamine

Esmakordselt võeti Persona Dolls metoodika kasutusele 1950. aastatel Ameerika Ühendriikides. Kaks lasteaiaõpetajat olid rahulolematud olukorraga, et väga vähese õppematerjali tõttu oli neil keeruline tutvustada lastele etnilist mitmekesisust. Esialsed nukud valmistati papist ja need kohandati nende lasteaiarühma sarnasteks nii nahavärvilt kui ka nende füüsilistelt iseärasustelt, lisaks arvestati laste taustaga (Dimitriadi, 2015).

2000. aastal levis Persona Dolls metoodika ka Ühendkuningriigis, nende tutvustamise projekti eestvedajaks oli Babette Brown. ELi Comenius projekti raames toimus nukkudega õppetöö peamiselt Saksamaal, aga ka paljudes teistes Euroopa riikides, näiteks Austrias ja Islandil. Tänapäeval on Persona Dolls metoodika kasutamine laialt levinud USA-s, Ühendkuningriigis, Austraalias ning ka teistes Euroopa riikides nagu Taani, Saksamaa, Madalmaad ja Island (Acar & Çetin, 2017).

Persona Dolls nukke tutvustati alguses lastele, kellel esines füsioloogiline tervisehäire, vaimne puue, nägemispuue, kes kuulusid teistsugusesse etnilisse rühma, kel oli tegemist kaaluprobleemidega või kes erinesid teistest nahavärvi poolest. Sageli esines just sellistes olukordades kõige rohkem diskrimineerimist, mille vastu tuli võidelda. Samas on Persona Dolls nukud tõhus vahend igat tüüpi kiusamise ja eelarvamuste vastu võitlemiseks. (Acar & Çetin, 2017).

On oluline, et Persona Dolls nukud oleksid lapse kasvu, sest siis on lastel hea neid kallistada, suurendades nii omavahelist usaldust ja lähedust. Nuku teeb eriliseks temale antud konkreetsete omadused (religioon, sugu, erivajadused, rass jne), mistõttu on iga nukk omanäoline ja sobib konkreetsete probleemide lahendamiseks (Robles de Melendez & Beck, 2019). Nuku loomisprotsessi käigus kohaneb õpetaja toimuvaga ning saab juba töö käigus aru, millise taustaga nukke on vaja luua, et arvestada rühma laste individuaalseid vajadusi. Seetõttu peab õpetaja olema paindlik ning mitte olema liigselt kinni näidetes ja eeskujudes. Liigsete detailide lisamine ühe nuku iseloomustusse ning tema eluloosse ei ole soovitatav (Bowles, 2004).

Persona Dolls nukkude abil saavad lapsed juba noores eas teada soolistest erinevustest, erinevatest nahavärvidest, räägitavatest keeltest ning õpivad palju juurde ka enda kohta. Mitmed uuringud identiteedi ja hoiakute kujunemisprotsessi kohta järeldavad, et lapsed õpivad erinevusi

ja sarnasusi mõistma inimeste jälgimise kaudu. Tänu sellele suudavad lapsed eripäradega paremini toime tulla ning neid aktsepteerida (Smith, 2009).

2011. aastal Ameerika Ühendriikides läbi viidud Persona Dolls projekti „Õppe mitmekesisuse edendamise tööd alustavate õpetajate hulgas läbi jutuvestmise” eesmärgiks oli suurendada tööd alustavate õpetajate teadlikkust väikelaste veendumuste, hoiakute ja väärtuste suhtes. Projektis osalesid 63 alustavat õpetajat. Projekti läbinud õpetajatel kasvas teadlikkus, kuidas kaasata erineva kultuuritaustaga lapsi ning kuidas käituda, kui rühmas esineb tõrjumist (Logue, Bennett-Armistead & SooJoung, 2011).

Persona Dolls metoodika eesmärgiks on kasvatada lastes empaatiavõimet ja sallivust inimeste erinevustesse. Väärtushinnangute ja eelarvamuste kujunemisel saavad lapsed olla probleemidele lahenduste pakkujad ning avaldada seeläbi enda arvamust, pannes lapsi mõtlema erinevate väärtushinnangute tekkimisele (Tandre, 2016). Persona Dolls nukud võimaldavad luua lastele sobiva keskkonna, mis soosib lapse kujutlusvõimet. Need ergutavad ka last rääkima, väljendama tundeid ja emotsioone, mida muidu tahetakse enda sees hoida (Robles de Melendez & Beck, 2019).

Nukud peaksid aitama üle saada senistest eelarvamustest ning ennetada tulevasi. Samuti laiendab nukkudega tegelemine laste silmaringi, tutvustades neile erinevaid kultuure, nende sarnasusi ja erinevusi, mis omakorda soodustab tolerantsuse kujunemist. Lapsi ümbritsev keskkond muutub pingevabaks, kus kõigi mõtted ja ideed on oodatud ja aktsepteeritavad (Metoodika, s.a.). Õppeprotsessis õpivad lapsed konfliktide juhtimist ja probleemsete olukordade lahendamist ning neid julgustatakse uhkust tundma oma perekonna ja kultuuritausta üle, ilma et nad erinevuste pärast peaksid end halvasti tundma. Probleemsete olukordade lahendamiseks mõeldud strateegia toetab lapsi, kes on olnud tõrjumise ja kiusamise sihtmärgiks (Smith, 2009).

Laste esmakordsel kohtumisel nukuga võib lastele tutvustada nuku üldist tausta, näiteks tema nime, vanust, mis talle meeldib ning mingil määral ka tema perekonda. Esialgu piisab vähesest informatsioonist. Samuti võib lastele rääkida, et ka nukk on esimest korda võõras keskkonnas ning küsida lastelt abi, kuidas muuta nuku olukord paremaks ning aidata tal rühma sisse elada (Hyder, Jarrett & Sutton, 2000). Järgneval korral tuleks lastele rääkida lugu, mis tutvustaks lastele veidi rohkem nende uut sõpra. Lugu võiks sarnaneda laste endi varasematele kogemustele, pakkumaks lastele huvi ning võimalust kaasa rääkida. Sellisteks olukordadeks võiksid näiteks olla tüli sõbraga, uue sugulase sünd, kolimine uude majja või mängust eemale tõrjutus.

Edasistel kohtumistel võiksid jutuajamised minna juba tõsisemaks ning tuleks hakata tegelema erinevatele probleemidele lahenduste otsimisega. Käsitleda võiks näiteks mõnda

erivajaduste liiki, pidevat narrimist kaaslaste poolt või diskrimineerimist. Kindlasti tuleb arvestada laste vanust ning nende arengutaset, vältimaks nende mõistmatust käsitlevate teemade suhtes või oskamatust kaasa rääkida (Bisson, 2001; Bowles, 2004).

Väga oluline on tunda nukkude kasutamise metoodikat, et erinevate nukkude abil loodavaid häid õppimisvõimalusi tõhusalt rakendada. Persona Dolls metoodika on väga mitmekülgne, seetõttu on nukke võimalik kasutada paljudes õppetegevustes (Hyder, Jarrett & Sutton, 2000). Lisaks Persona Dolls metoodika eelistele täheldati ka metoodika rakendamise käigus erinevaid probleeme. Mõlemat aspekti kirjeldatakse täpsemalt järgmises peatükis.

1.2 Persona Dolls metoodika kasutamise eelised ja probleemid

Persona Dolls metoodika üheks eeliseks on ainulaadne võimalus nukke kohandada iga rühma vajadustele ja soovidele. Igal nukul on oma lugu, mida ta lasteaiarühmades külas käies lastega jagab. Nukuloo näide on toodud Lisas 2. Nukulood võivad puudutada erinevaid olukordi, probleeme, dilemmasid, rõõmsaid või ka veidi kurvemaid ja negatiivsemaid sündmusi, millele lapsed saavad ise lahendusi pakkuda. Erinevad olukorrad aitavad lastel leida endas julgust reageerida ja midagi ette võtta, kui nad puutuvad kokku ebaõiglusega (Metoodika, s.a.).

Nukkudega on võimalik peegeldada ka nende laste käitumist ja eripärasid, kellega seda metoodikat kasutatakse, et luua neile võimalus samastumiseks (Hyder, Jarrett & Sutton, 2000). Selles protsessis osalemine pakub lastele lõbusat ning enesekindlust suurendavat kogemust. Üha enam tunnevad lapsed ennast turvaliselt ja mugavalt keskkonnas, kus on nende kaaslased ja täiskasvanud, ning tõenäoliselt julgevad nad ka rohkem oma ideid, tundeid ja kogemusi avaldada. Persona Dolls nukud ja nende lood suurendavad laste enesekindlust, enesehinnangut ja aitavad kaasa nende identiteedi kujunemisele. Nukkude abil areneb laste suhtlemis- ja eneseväljendusoskus ning samuti leiab aset oluline emotsionaalne areng (Metoodika, s.a.; Smith, 2006). Mitmed metoodika praktiseerijad on märganud laste probleemilahendusoskuse ja laste omavahelise koostöö paranemist. Õpetajad hindavad Persona Dolls metoodikat, sest see võimaldab mänguliselt ja tõhusalt lahendada tolereerimise ning diskrimineerimisega seotud probleeme (Keulen, 2004).

Persona Dolls metoodika eeliseks on ka positiivne mõju õpetajatele, kes arendasid oskust lapsi lugude jutustamisse kaasata. Nii mõnigi lasteaiapäetaja tundis, et ta on suutnud selle metoodika abil toetada laste arusaamist oma tunnetest (Keulen, 2004). Salvestatud õppesessioonidest oli märgata lasteaiapäetajate algset ebakindlust, unustati vastata laste küsimustele, nii mõnigi pidas nukuga rääkimist ka natuke rumalaks. Hiljem muutusid lasteaiapäetajad rohkem teadlikumaks ka oma eelarvamusliku käitumise suhtes ning neil

suurenesid teadmised maailma mitmekesisusest ja kaasavast haridusest. Lisaks suurenes lasteaiatõpetajate koostöö lapsevanematega, õpetajad jagasid oma kogemusi, kuidas lapsi õpetada paremini oma hirmudega toime tulema. Ka õpetajate omavaheline koostöö süvenes, kasvas nende enesehinnang ning julgus rääkida ebamugavatel ja keerulistel teemadel nagu näiteks diskrimineerimine (Smith, 2006; Acar & Çetin, 2017). Siiski leidsid mõned lapsevanemad, et antud metoodika abil lastele rassilisest diskrimineerimisest ja usust rääkida on liiga vara, kuid vanematega vesteldes selgus, et neil endalgi oli mõistmise ning sallivusega probleeme. Peamiselt olid lapsevanemad väga huvitatud selle metoodika kasutamisest ning toetasid ja innustasid õpetajaid seda tegema (Dimitriadi, 2015).

Kokkuvõttes saab väita, et Persona Dolls metoodika kasutamise eeliseks on metoodika mitmekülgsus, võimalus kohandada nukulood iga rühma lastele sobivaks. Nukkude abil on võimalik arendada lastes enesekindlust, avatust, probleemilahendusoskust ning laste omavahelist koostööd. Õpetajate teadmised hoiakutest, maailma mitmekesisusest, kaasavast haridusest suurenevad ning kasvab nende oskus erinevaid probleeme lastega arutada. Paraneb ka õpetajate koostöö kolleegide ja lapsevanematega.

Ent metoodika positiivsetele külgedele lisaks on paljud autorid ka välja toonud probleeme ja metoodika puudujääke. Persona Dolls metoodikat on kasutatud ka emotsionaalse kirjaoskuse õpetamiseks. Buchanan'i (2007) uuringu eesmärk oli hinnata Persona Dolls metoodika kasutamise tõhusust emotsionaalse kirjaoskuse arendamisel. Uuringus osales 18 last ning nende õpetaja. Koos nukkudega arutleti emotsionaalsete omadussõnade kasutamist ja erinevate olukordade lahendamist. Peamiseks kitsaskohaks on metoodika kohta käiva materjali vähesus ning õpetaja ebapädevus lastega arutlust läbi viia, mis oli tingitud õpetaja vähesest töökogemusest. Kuigi uuringust selgus laste eneseväljenduse paranemine ning emotsioonide täpsem mõistmine, on metoodika veel uudne ja liiga vähe leidub selle kohta uurimistulemusi, et Persona Dolls metoodika mõju hinnata (Buchanan, 2007).

Samamoodi täheldasid puudujääke metoodikas ka Barnfather ja Amod (2012), kes viisid Lõuna- Aafrikas läbi 14-osalejaga uuringu. Uuringus märgati emotsionaalse kirjaoskuse ja Persona Dolls koolitusprogrammi läbinud laste puhul, et nad suudavad paremini mõelda ja rääkida nii enda kui ka teiste emotsioonidest. Kuid tulemused ei näidanud empaatia paranemise osas märkimisväärsed muutusi, kuna õpetajate vähesel kogemusel tõttu jäi esialgu tähelepanuta empaatiavõime arendamine nukkude kaudu (Barnfather & Amod, 2012).

Mitmekesisuse ja väärtushinnangute õpetamiseks viidi Austraalias läbi uuring, kus 6–7 aastaste laste seas kasutati erinevate nahavärvuste ning rasside tutvustamiseks Persona Dolls nukke. Laste teadlikkus rassidest ja nahavärvidest oli seni tuginenud ümbritsevale

koolikeskkonnale, kuid oli vajadus koolitada õpetajaid ära tundma ja uurima, kuidas etniline mitmekesisus nii nähtavalt kui varjatult lapsi ümbritsevas keskkonnas mõjutab. Nukkude abil suutsid lapsed ise selgitada erinevate nahavärvide olemust ning tuua näiteid nendega kokkupuudetest, kuid Persona Dolls metoodika rakendamine nõuab õpetajatelt palju rohkem sisseelamist ja eelnevat ettevalmistust (Srinivasan & Cruz, 2014).

Tallinna Ülikoolis tehtud Merylin Tandre lõputöös “Väärtuskasvatus läbi Persona Dolls metoodika” selgus, et Persona Dolls nukke kasutatakse rühmas erinevate väärtuste õpetamiseks ka siis, kui teema pole rühmas päevakorras, kuid on aktuaalne siiski ühiskonnas üldiselt. Rakendamisele võeti pagulasteema, millega lastel rühmas ja lasteaias küll kokkupuuteid polnud, kuid meediast ja lapsevanematelt tulev info hakkas ka lastes tekitama huvi selle vastu. Õpetajate hinnangul valmistis sellise nuku loomine raskusi, põhjuseks olid vähesed teadmised pagulaste kohta. Teemaga tegelemine ja nukule sisuka taustaloo kujundamine nõudis põhjalikku eeltööd (Tandre, 2016).

Nukkude kasutuselevõtuga tekkisid küsimused, kuidas lapsed nukkudele reageerivad, kuidas õpetajad peaksid neile lugusid jutustama, mida teha siis, kui lapsed küsivad küsimusi, milleks õpetajad ei ole valmistunud. Sellised probleemid tekitasid õpetajates ebakindlust. Laste entusiasmi ja huvi uute asjade vastu aitab õpetajatel hirme ületada (Keulen, 2004).

Kokkuvõtteks saab väita, et peamiseks probleemideks on õpetajate ebakindlus metoodika rakendamisel, mis on tingitud õpetajate vähesest töökogemusest ning hirmust negatiivse tagasiside ees. Nuku kasutamine vanemate lastega rühmas, tekitab olukorra, kus mõni laps hakkas naerma, sest tegemist pole ju lapsega, vaid siiski nukuga. Siinkohal ongi vajalik eelnev põhjalik selgitus, kes ja milleks antud nukk siiski rühmas on, mõistmaks, et tegevus on mänguline ja loob sellega vabama keskkonna.

1.3 Persona Dolls nukkude loomise põhimõtted

Nuku loomisel on oluline tunda oma rühma lapsi ja laste kultuuritausta, eluviise, rahvust, vajadusi ning soove. See teadmine aitab õpetajal kujundada nukku keskkonnale sobivaks ja probleemide lahendamist toetavaks. Oluline on sobitada nukule pandud nimi tema isiksuse ja kultuuritaustaga. Nuku loomeprotsess toimub ühise meeskonnatöö käigus, kus jõutakse kokkuleppele iga nuku kohta käiva taustainfo osas (Buchanan, 2007).

Nukulugude loomisel on peaarõhk laste otsustel ning valikutel. Soovitused nukkude loomiseks on toodud Lisas 3. Koos õpetajatega vesteldakse sellest, mis on nukuga vahepeal juhtunud, kuidas tal on läinud, mida ta tunneb, samuti leitakse igale probleemile lahendus, mida kõik lapsed saavad välja pakkuda. Selline protsess aitab lastel välja öelda oma arvamust, tõsta

oma enesehinnangut ning tunnetada oma usaldusväarsust. Väga tähtis on lisaks rõõmsatele sündmustele rääkida ka kurbadest. Lapsed tajuvad ebaõiglust ja soovivad innukalt kaasa aidata nukkude probleemide lahendamisele, eriti veel siis, kui lood puudutavad ka nende endi kogemusi (Persona Dolls nukkude..., 2013).

Õpetajad valivad arutlemiseks lood, mis aitavad lastel avaldada positiivseid ja negatiivsed emotsioone. Need puudutavad mõnd igapäevast kogemust või rühma konkreetset sündmust. Väikestel lastel aidatakse mõista, näiteks, milliseid eelarvamusi diskrimineerimine tekitab. Oluline on arendada laste oskusi olukordades, kui ollakse kiusatav või nähakse kellegi kiusamist pealt. Selle protsessi käigus toetuvad lapsed oma arusaamale õiglusest ja ebaõiglusest, mida õpetaja aitab koos nukuga laste jaoks lahti mõtestada. Kui lapsed õpivad konfliktide juhtimise ja probleemide lahendamise oskusi, siis tunnevad nad end enesekindlamalt, olenemata sellest, milline on nende kultuuritaust (Bozalek & Smith, 2010)

Nukkude ja õpetaja omavaheline suhtlus toimub alati sosistades, kus nukk sosistab õpetajale seda, mida ta on tulnud lastele rääkima. Kõrva sosistatud lood tunduvad realistlikumad ning lastel tekib kujutlus, et sel nukul on oma lugu ja hing. See on õpetaja ja nuku omavaheline mäng (Vapper, 2017).

Lastel peaks olema piisav sõnavara ja teadmised emotsioonidest, et vestluses aktiivselt osaleda. Kui tekib olukord, kui lapsed on tagasihoidlikud või segaduses, siis on õpetaja ülesandeks suunata nukuloo esitamist toetavate küsimustega, et äratada lastes huvi ja julgustada neid rohkem oma arvamust avaldama. Pikapeale hakkavad lapsed erinevate juttude põhjal looma seoseid ja neil kujuneb oma arvamus erinevate sotsiaalsete probleemide kohta. Lasteaiaõpetaja rolliks on hoolega kuulata ja julgustada iga last välja ütleva mõtteid ja tundeid selle kohta, mida mõni lugu lapses tekitab. Lasteaiaõpetaja peaks olema põhjalikult kursis oma rühma laste taustaga, et teada, kuidas iga laps võiks mõnele teemale reageerida. Lasteaiaõpetaja peaks olema rahulik ja avatud laste ootamatute mõtete suhtes, sest need näitavad, et lapsed mõtlevad kaasa ja püüavad nukku aidata (Whitney, 1999; Persona Dolls nukkude..., 2013).

1.4 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Üha enam on lasteaedades erineva etnilise, keelelise ja sotsiaalse taustaga lapsi ja õpetajaid on vaja ette valmistada väga erinevate vajadustega lastega töötamiseks (Logue, Bennett-Armistead & SooJoung, 2011). Seni on uuritud Persona Dolls metoodika kasutamist Tallinna Suitsupääsupesa lasteaiaõpetajate ja ühe rühma laste puhul, kus oli metoodikat rakendatud vähemalt kolm aastat. Lisaks on uuritud seitsmes erinevas metoodikat rakendavas lasteaiaõpetajate, kelle tööstaaž oli vähemalt kaks aastat, arvamusi 3-7 aastaste lastega

töötamisel. Kuigi on uuritud juba mitmeaastase metoodika kasutamise kogemusega lasteaiaõpetajate arvamusi, ei ole konkreetselt teada, milliste raskuste ja probleemidega puutuvad lasteaiaõpetajad kokku Persona Dolls metoodika kasutamise esimesel aastal.

Seetõttu on bakalaureusetöö uurimisprobleemiks vähesed teadmised Persona Dolls metoodika planeerimise ja esmase rakendamise kohta. Uus teadmine võimaldaks kogemuste ja väljakutsete kaudu raskusi ja kitsaskohti tulevikus juba metoodika kasutamise algetapil ennetada. Uurimisprobleemist lähtuvalt on töö eesmärgiks välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodikast aastase rakendamise järel. Antud eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Millised on lasteaiaõpetajate varasemad teadmised ja ootused Persona Dolls metoodika kohta enne koolitust?
2. Millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika planeerimise ja rakendamise kohta esimesel aastal?
3. Millised on lasteaiaõpetajate hinnang ja soovitusel Persona Dolls metoodika kohta pärast selle aastast rakendamist?

2. Metoodika

Lähtuvalt eesmärgist kasutati töö tegemisel kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Antud uurimisviis võimaldab keskenduda kogutud andmete peamistele seisukohtadele ning sisuliselt analüüsida ka intervjueeritavate erinevaid mõtteid ja ettepanekuid. Analüüsimise käigus proovitakse kogutud andmetest saada terviklik ülevaade (Kalmus, Masso & Linno, 2015).

2.1 Valim

Valimina kasutati eesmärgipärast valimit. Eesmärgipärasesse valimisse valitakse uuritavad kindlate kriteeriumite aluse (Rämmer, 2014). Eesmärgist lähtuvalt valiti uuritavateks Persona Dolls metoodikat ühe aasta jooksul rakendanud rühma lasteaiaõpetajad. Valim koosnes neljast Tartu linna lasteaias töötavast lasteaiaõpetajast. Kaks intervjuus osalenud lasteaiaõpetajat leiti läbi isiklike kontaktide, ülejäänud kahe intervjueeritava kontakti saamiseks võeti ühendust seda metoodikat rakendava lasteaia õppealajuhatajaga. Intervjueeritavatele tagati konfidentsiaalsus, nende nimed asendati koodiga (Tabel 1).

Tabel 1. Uurimuses osalenud lasteaiaõpetajad

Kood	Tööstaaz
Õpetaja 1	5 aastat
Õpetaja 2	7 aastat
Õpetaja 3	6 aastat
Õpetaja 4	17 aastat

Kõikide intervjueeritavatega toimus suhtlus nii e-maili kui ka Facebooki teel. Intervjuu alguses tutvustati intervjueeritavale intervjuu eesmärki, põhjust, miks teda valiti, intervjuu ligikaudset kestust ning võimalust intervjuule midagi juurde lisada. Intervjueeritavad andsid nõusoleku uuringus osalemiseks, oma vastuste salvestamiseks ja uurimuses kasutamiseks ning töö autor kinnitas, et nende anonüümsus tagatakse. Tulemustes on kasutatud intervjueeritavate näidete puhul üldistavat sõna *õpetaja*, kuid kogu töö ulatuses peetakse silmas lasteaiaõpetajat.

2.2 Andmete kogumine

Andmete kogumiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu ehk teemaintervjuu, kus küsimustele vastamine ning küsimine toimub vabas vormis. Uuriija võib küsimuste küsimise järjekorda jooksvalt muuta, kui intervjueeritav vastab ühes vastuses ka järgmisele küsimusele (Lepik, Harro-Loit, Kello, Linno, Selg & Strömpl, 2014).

Intervjuu küsimused koostati lähtudes töö uurimisküsimustest ja töö eesmärgist. Uuriija järgis intervjueerides intervjuu kava, mis on välja toodud Lisas 4. Kava koosnes neljast osast, taustaandmetest ning kolmest teemaplokist: esimeses teemaplokis sooviti teada saada, millised on lasteaiaõpetajate varasemad teadmised Persona Dolls metoodikast. Teise ploki küsimustega uuriti lasteaiaõpetajate metoodika rakendamise praktilisi kogemusi pärast koolituse läbimist. Kolmandas plokis uuriti, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja soovitused metoodika kasutamise kohta.

Esimene intervjuu viidi läbi prooviintervjuuna ning seda kasutati vajalike muudatuste tegemiseks intervjuu küsimustikus. Intervjuu andis aimu, millised küsimused vajaksid järgneval korral täpsemaid ning sisukamaid vastuseid. Suuri muudatusi küsimustes läbi ei viidud, kuid mõnda küsimust täpsustati vastavalt uurimuse eesmärgile. Esimese intervjuu andmeid kasutati ka

uuringu tulemustes. Pärast esimese intervjuu transkribeerimist leidis uurija, et järgmistel kordadel tuleks tal olla põhjalikum, jälgida küsimuste esitamise selgust ning küsida intervjuu käigus sisukamate vastuste leidmiseks täpsustavaid lisaküsimusi.

Intervjuudes osalejate nõusolekud saadi 2019. aasta sügisel ning üks intervjuueeritav lisandus 2020. aasta kevadel. Esimene intervjuu viidi läbi 2020. aasta märtsis lasteaiaõpetaja rühmaruumis. Intervjuu salvestamiseks kasutati telefonis olevat diktofoni äppi *Smart recorder* ning mõningad märksõnad kirjutati intervjuu ajal ka paberile. Kaks päeva enne intervjuu toimumist oli intervjuueeritaval võimalus tutvuda intervjuuküsimustega, mis saadeti talle meilile. Järgnevad kolm intervjuud toimusid 2020. aasta märtsis. Riigis kehtiva eriolukorra tõttu toimusid kõik kolm intervjuud Skype'i keskkonnas. Antud viis oli mugav ja kiire ning mõlemal osapoolel oli tagatud videopilt, mis jättis võimaluse näha ka inimese emotsioone ja miimikat intervjuu toimumise ajal. Kõige pikem intervjuu kestis 25 minutit ning kõige lühem intervjuu 11 minutit. Keskmise intervjuu läbiviimise aeg oli 16 minutit. Kuigi intervjuude salvestamiseks olid kõigi intervjuueeritavate nõusolekud olemas, kinnitati seda enne intervjuu alustamist veel kord.

3.3 Andmete analüüs

Andmete analüüsimist alustati intervjuude transkribeerimisega ehk need muudeti kirjalikuks tekstiks. Intervjuude transkribeerimiseks kasutati TTÜ Küberneetika Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris välja töötatud veebiprogrammi „Veebipõhine kõnetuvastus“ (Alumäe, Tilk, & Asadullah, 2018). Antud lehele laeti üles .wav- vormingus helifail ning tulemused saadeti kaheksas erinevas vormingus e-mailile, millest kasutati .txt vormingut. Intervjuueeritavate öeldu täpsustamiseks kontrolliti teksti samal ajal salvestust kuulates. Selleks kasutati arvutis olevat rakendust *Groove muusika*, kus oli võimalik helifaili tagasi kerida ning teha kohene kontroll teksti õigsusele. Transkribeeritud tekstis märgiti ära kohad, kus vastaja jäi mõnes kohas kauemaks mõtlema (...) ning kirja pandi kõik öeldu. Keskmiselt kulus ühe intervjuu transkribeerimisele tund aega. Transkribeerimise aeg olenes intervjuueerijate kõne selgusest ning jutu konkreetsusest. Intervjuud mõjutas ka ühe intervjuueeritava valik kasutada skaibikõne jaoks nutitelefone, mis halvendas intervjuu helikvaliteeti. Kokku tuli 36 lehekülge transkribeeritud materjali, millest väljavõte on Lisas 5.

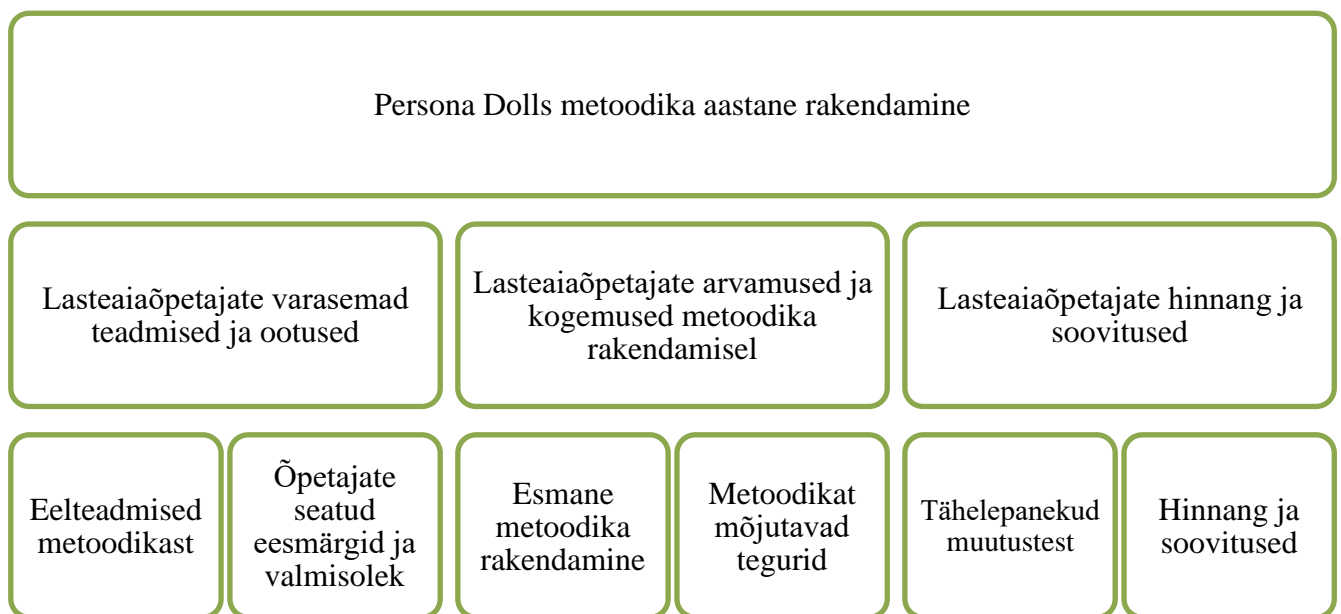
Järgnevalt hakati andmeid kodeerima, selleks kasutati andmetöötlusprogrammi QCMap, kuhu laeti üles olemasolevad Wordi failina intervjuud, mis salvestati enne üleslaadimist txt failideks. Intervjuud kodeeriti, moodustati koodid ehk koondati sarnase tähendusega mõtted. Väljavõte kodeerimisest on esitatud Lisas 6. Esimese uurimisküsimuse analüüsimise käigus loodi 10 koodi, mis jaotati kahte kategooriasse. Teise uurimisküsimuse tekkinud 13 koodi jaotati ka

kahte kategooriasse ning kolmanda uurimisküsimuse alla tekitatud 9 koodi jaotati samuti kahte kategooriasse, millest väljavõte on esitatud Lisas 7.

Uurimuse usaldusväärsuse suurendamiseks kasutati kaaskodeerija abi, kes pärast kodeerimist tegi omapoolsed märkmed ning lisas vajadusel koode või muutis olemasolevate koodide sõnastust täpsemaks. Pärast kaaskodeerimist vaadati veel kord kõik koodid üle ning tekstiosadest lisati või koondati sarnaseid koode. Kõige rohkem muudatusi tehti teise uurimisküsimuse „Millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika rakendamise esimesel aastal?” koodide puhul, kus esialgselt tekkinud 25 koodi koondati kokku ning saadi lõpuks 12 koodi, millest väljavõte on esitatud Lisas 8.

3. Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodikast aastase rakendamise järel. Andmete analüüsimise käigus tekkis kõikide uurimisküsimuste alla kaks kategooriat. Järgnevalt on kolmes alapeatükis välja toodud uurimisküsimuse kaupa tulemused lähtuvalt kategooriatest, mida toetavad intervjuudest väljavõetud kaldkirjas tsitaadid. Väljatoodud tsitaatidest on eemaldatud kordused, et tekst oleks paremini loetav ning mõistetav.

Joonis 1. Kategooriate jaotus

3.1 Lasteaiaõpetajate varasemad teadmised Persona Dolls metoodikast

Esimeses alapeatükis on välja toodud tulemused uurimisküsimusele “Millised on lasteaiaõpetajate varasemad teadmised ja ootused Persona Dolls metoodika koolitusest?”.

Koodide jaotamisel tekkis uurimisküsimuse alla kaks kategooriat: eelteadmised metoodikast ning lasteaiaõpetajate seatud eesmärgid ja valmisolek.

Eelteadmised metoodikast

Varasemad teadmised antud metoodikast olid kolmel lasteaiaõpetajal, vaid üks kuulis metoodikast enne koolitusele minekut esimest korda. Infoallikaid oli mitmeid, kuid peamiselt saadi koolitusest infot juhtkonna kaudu. Üks lasteaiaõpetaja tõi välja juhtkonna soovitusel hakata kasutama õppetöös mingit uutset metoodikat ning ühise arutelu tulemusel valitigi Persona Dolls metoodika. Teine lasteaiaõpetaja tõi välja, et ta oli just lasteaeda tööle läinud, kui talle tehti pakkumine koolitusele minna. Samuti said lasteaiaõpetajad infot oma kolleegide käest ning võeti kuulda nende soovitusi koolitusel osalemiseks. Üks uuritav leidis Persona Dolls metoodika kohta infot Facebookist, mis äratas huvi, ning seetõttu soovitas seda ka kolleegile.

Õpetaja 2. ...sellest Persona Dolls metoodikast ma ei olnud kuulnud, aga see tundus väga huvitav, et sellised ikkagi päris elusuures..., et see põnevus oli küll... .

Õpetaja 1. Antud koolitust pakuti mulle juhtkonna poolt. Kuna ma alles alustasin tööd ja me nägime sellised värsked ja uudishimulikud välja... .

Kuigi Persona Dolls metoodika oli uus ning sellest oli vähe teadmisi, mainisid kaks õpetajat ära “Kiusamisest vabaks!” programmi kuuluvad lillad karud, millest kõik õpetajad olid varasemalt teadlikud ja kodulehte uurides avastasid, et neid saab omavahel lõimida ka Persona Dolls metoodikaga. Koolituse kodulehelt loeti metoodika tutvustust, et teada saada, millega on täpsemalt tegu ning kuidas end paremini ette valmistada.

Õpetaja 3. Ja siis me lugesime läbi seal personadolls.eu kodulehel metoodika ja koolituse tutvustuse ja uurisime näiteid teemadest, mida seal juba käsitletud oli... .

Õpetaja 4. ...seal toodi välja, et neid saab koos nende lillade karudega ka kasutada, et omavahel põimida.

Õpetajate seatud eesmärgid ja valmisolek

Õpetajad püstitasid endale eesmärgiks olla avatud meelega ning mõeldi ka teemade peale, mida võiks rühmas tulevikus käsitleda. Õpetajad kaasasid arutlusesse nii paarilise kui ka õpetajate abid, omavahel arutleti metoodika rakendamist. Õpetajate jaoks oli oluline, et neil oli võimalus eelnevalt kolleegiga enne koolitusele minemist koos eesmärgid püstitada ja pärast koolituse läbimist nende üle arutleda. Kõigi õpetajate eesmärgiks oli hakata seda metoodikat kasutama nii palju kui vajalik ja võimalik ning mitte läbida koolitust üksnes kohustusest.

Õpetaja 4. No me rääkisime läbi paarilisega, et mida nagu koolituselt ootame ja milliste teemadega tahaksime tulevikus oma rühmas tegeleda (...) ja kasutada seda enda rühma peal nii palju kui saab.

Õpetaja 2. Kui ma juba midagi valin välja, millist koolitust tahaksin läbida, siis kindlasti see ei ole sellepärast, et lihtsalt mingit nii öelda linnukest saada, et mul on see ka läbitud, vaid ikkagi, et mul endal on huvi selle vastu ja ma tahan seda tegelikult oma töös kasutama hakata.

Enne koolitusele minekut tekitas antud metoodika käsitlemine mõningaid küsimusi metoodika rakendamise kohta, millele loodeti koolituselt saada vastused. Tekkisid küsimused, kuidas õpetaja töömaht metoodikat rakendades muutub, kuivõrd tuleb teha õppetöös muudatusi, kui keeruliseks osutub metoodika kasutamine ning kui suurt pingutust nõuab see lasteaiaõpetajatelt.

Õpetaja 1. ... lihtsalt oligi selline, et ei tea, kas on seda väga raske rühmas läbi viia või mis sellega kaasneb, et kas seda tööd tuleb hästi palju (...) juurde

Kõik õpetajad olid koolituse suhtes positiivselt meelestatud. Kaks õpetajat vastasid, et neil puudusid eelarvamused ja hirm pakutud koolituse suhtes, kuna metoodika uudsus tekitas põnevust. Ühel õpetajal tekkis mõte, et pärast koolitust tuleks seda metoodikat kogu lasteaiale tutvustada.

Õpetaja 2. ...selles mõttes mul ei olnud mingeid suuri ootusi ja lootusi, aga samas ma arvan, et ei olnud ka mingeid hirme, et et võib-olla oli põnevus hoopiski, et midagi teistmoodi.

Kokkuvõtteks võib väita, et varasemaid teadmisi Persona Dolls metoodikast oli kolmel õpetajal neljast. Peamiselt said õpetajad toetust lasteaia juhtkonnalt ning ka personalilt, kelle soovitusel koolitusele otsustati minna. Kõik õpetajad tegid eeltööd ning uurisid metoodika kohta lisainformatsiooni erinevatest allikatest, peamiselt metoodika koduleheküljelt. Samuti oli kõigil õpetajatel seatud eesmärgid, näiteks olla avatud, teha koostööd kolleegidega, hakata Persona Dolls metoodikat pärast koolitust kasutama ja tutvustada seda ka lasteaias.

3.2 Lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika rakendamise esimesel aastal

Teises alapeatükis on tulemused uurimisküsimusele “Millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika rakendamise esimesel aastal?”. Koodide jaotamisel tekkis teise uurimisküsimuse alla kaks kategooriat: esmane metoodika rakendamine ja metoodikat mõjutavad tegurid.

Esmane metoodika rakendamine

Õpetajad olid läbinud Tallinna Suitsupääsupesa lasteaia kahepäevase Persona Dolls metoodika koolituse ning omandanud vajalikud teadmised antud metoodikast ja selle rakendamisest. Iga õpetaja sai koolitusest kaasa nuku ning samuti oli koolituse käigus valminud nende rühmast lähtuv nukulugu. Õpetajad arvestasid koolitusest saadud nõuannetega, kui alustasid tegevuste planeerimisega. Kõik õpetajad mainisid, et kõigepealt toimus nukuga tutvumine, kus selgitati lastele, kes ja milleks nukk rühma oli tulnud. Toodi välja, et nuku esimesel rühma külastusel probleemide käsitlemisega veel ei tegeldud. Metoodika tulemuslikuma ning nuku tõhusama kasutamise seoses mainisid kaks õpetajat head koostööd õpetaja abidega, kelle nad metoodika rakendamiseks appi võtsid.

Õpetaja 4. ... ei olnud nagu mingit probleemi ega midagi kaasatud, lihtsalt, et lastele tutvustada, selline sissejuhatus, miks see nukk siin on, esimene tund oligi lihtsalt selline.

Õpetaja 2. ... ma kaasasin õpetaja abi ka sinna, et ta koputas sealt kuskilt nurga tagant ja siis ta tuli, ta läks sellele nukule nagu vastu ukse peale...

Kõikidel õpetajatel olid pärast koolitust tekkinud mõtted ja ideed, milliseid probleeme hakatakse nukuga lahendama. Üks õpetaja tõi välja oma rühma laste tubliduse, sest neil konkreetset probleemi rühmas polnud, nukuga käsitleti esialgu väärtuste kujundamist, näiteks, kuidas olla hea sõber. Teine õpetaja märkas, et uues rühmas oli tal võimalus nuku abil käsitleda prilli- ja silmklapi kandmise teemat, mis ei olnud esialgu probleeme valmistanud, kuid hiljem vajas juba selgitamist.

Õpetaja 2. Teises rühmas mul oli laps, kellel oli prillid ja siis tegelikult ei olnud sellest mitte kellelgi midagi. Aga mingil hetkel pidi ta hakkama ka silmaklappi kandma. Ja siis oli üks laps, kes küsis, üks kord, et miks tal silma ees see asi on siis ma tundsin, et nüüd see võib olla see, et me võtame selle nuku ja see nukk saab meie sõbraks jälle.

Õpetajad tõid välja veel mitmeid rühmas lahendusi vajavaid murekohti. Kaks õpetajat käsitlesid rühmas muukeelsuse teemat ning proovisid selleks kasutada vastava nukulooga nukke. Üks õpetaja mainis, et suunavaid küsimusi kasutades proovib ta luua rohkem võimalusi tagasihoidlikele lastele nukuga rääkimiseks.

Õpetaja 2. ...kuna mul oli mitu muukeelset last siis me kasutasime keele või ütleme seda rahvuslikku eripära, et ka teisest rahvusest inimesi on olemas. Kes, mis keeles räägib ja on kellegi emakeel?

Üks õpetaja nentis probleemi lasteaeda vahetanud tüdrukuga, kellel olid kohanemiskeskkonnad, mille tõttu oli laps iga hommik rahutu ning nuttis hüsteeriliselt. Nukku kasutades proovis õpetaja leida nutu põhjuse ja proovida olukorda analüüsides leida lahendus, et

vähendada lapse tekkinud pingeid. Lisaks mainis õpetaja, et rühmas esines ka löömist. Kaks õpetajat tõid välja probleemid lastega, kellel olid välimuslikud iseärasused. Kuigi see ei tekitanud rühmas narrimist ega tõrjumist teiste laste poolt, nägid õpetajad vajadust nukuga neid probleeme käsitleda ning selgitada lastele välimusega seonduvat.

Õpetaja 3. ...näiteks meil oli ühel tüdrukul kuiv nahk, sügeles pidevalt, punetas ja ketendas, siis talle ei meeldinud riidesse panna, riided ajasid sügelema, ahistasid, käitus emaga halvasti, proovisime seda teemat seal käsitleda.

Kõikide õpetajate arvates oli Persona Dolls metoodikast abi, kuid nad mainisid ka mitmeid probleeme ning aspekte, mis tekitasid neis ebakindlust ning vajadust jälgida metoodika käsitlemisel juhiseid. Üks õpetaja märkas, et talle valmistas raskusi nukuga suhtlemise viis – sosistamine. Tema ülesanne oli lastele nuku juttu vahendada, kuid õpetaja tahtis hakata nukkudele ise muudetud kujul häält tegema. Keeruline oli just see, et tuli nukku kuulata ning siis nuku mõtteid edastada. Kaks õpetajat tõid murekohtadeks välja nukulugude koostamise ning sellega kaasneva põhjaliku ja aeganõudva ettevalmistuse. Nad pidid jälgima, et nukk sobiks laste rühmale ja annaks võimaluse tegeleda ka probleemidega. Ühel õpetajal tekkis küsimus, kuidas nukk rühmast ära viia, sest lapsed olid nukust huvitatud ning soovisid sellega ka vaba mängu mängida, kuid nukk ei ole mõeldud kogu päevaks rühma jääma. Õpetaja tõi põhjenduseks, et nukk peab minema edasi teise lasteaeda.

Õpetaja 1. ...mis oli kõige raskem, et see nukk ei räägi ju lastele nii-öelda, et mina teen talle seda imiteeritud häält, vaid läbi õpetaja nii öelda, et tema räägib mulle. Et see oli hästi keeruline, kuidagi ümber suhestuda, et kuulad nukku.

Ühe õpetaja jaoks kogu protsess raskusi ei valmistanud. Ta oli endas kindel ja tundis, et suudab olukorda käsitleda ning kui ka midagi juhtub, oskab ta probleeme lahendada ning olukorda vastavalt vajadusele kohendada.

Õpetaja 2. Ma ei ütleks, et sellel mingeid raskusi oli, võib-olla ma lihtsalt tunnen ise, et ma olen piisavalt hea õpetaja, et ma suudan seda olukorda kontrollida ja vastavalt vajadusele ümber mängida.

Metoodikat mõjutavad tegurid

Ühe metoodikat mõjutava tegurina toodi välja koolitusjärgne metoodika rakendamine. Üks õpetaja mainis, et ta hakkas kasutama metoodikat nädal pärast koolitust, sest teadis, et õpitu rakendamist liiga kaua edasi lükates hakkavad teadmised hajuma. Lisaks tõi üks õpetaja välja, et ta soovis teada, kuidas täpsemalt uusi teadmisi praktikas rakendada hakata ning tegeles sellega kahe nädala jooksul peale koolitust. Kõige pikem aeg koolituse läbimise ja nuku rühmas rakendamise vahel oli poolteist kuud.

Õpetaja 2. Ja, jaa oli küll selline tunne, et tahaks kohe teha, et tahaks kohe proovida.

Õpetaja 3. Koolitus oli meil novembri lõpus ja me paarilisega otsustasime, et ei hakka detsembris sellega tegelema, vaid jaanuarist, see väikene nagu ajavahe, aga sellest pole mitte midagi, materjalid olid olemas ja mõtted ka.

Õpetajate arvates oli tähtis jälgida laste valmisolekut nukku vastu võtta. Kõik õpetajad märkisid, et lapsed oli nuku rühma ilumisest väga eelil. Sõimelastega tegelev õpetaja tõi välja, et lapsed said kõik nukku kallistada, talle mõningaid sõnu öelda ja parema kõneoskusega lapsed said nukuga rääkida. Ühe intervjuueeritava sõnul hoidis nukk lastes huvi üleval ka peale õppetegevust, kui vabas mängus nuku mängu imiteeriti.

Õpetaja 2. ...pisikesed olid nagu oohh (imestunult). Kes see on, kes see on?

Õpetaja 4. ... et võtavad väga hästi vastu, mis nendele nagu uut ja põnevat tood.

Õpetajad märkisid, et oluline on kontrollida, et püsitaks teemas. Kaks õpetajat märkasid, et kuna nukk suhtles õpetajaga omavahel sosistades, olid lapsed keskendunud ning nii suudeti tagada laste tähelepanu. Õpetajad märkasid, et kui lapsed olid entusiastlikult valmis käsitlevatel teemadel arutlema, pidid ka õpetajad vähem sekkuma ning lapsi suunama. Üks õpetaja tõdes, et palju aitab õpetaja ilmekus ja usk sellesse, mida ta teeb.

Õpetaja 1. ...ja kuna see nukk rääkis minule, siis see hoidis koguaeg laste keskendumist ja tähelepanu ka minul.

Õpetaja 2. ...nukk räägib!, mis asja, aga teisest küljest, kui sa nagu ise oled ka sealjuures selline, et jajahh räägibki, et siis nende jaoks ongi nagu okei, see on normaalne.

Kokkuvõttes võib väita, et kõik õpetajad hakkasid antud metoodikat koolitusel õpitu järgi rakendama maksimaalselt kahe kuu jooksul pärast koolitust. Õpetajad olid valmis koolituse käigus kogunenud ideid katsetama. Metoodikat rakendati löömise ja nutuhoogude põhjuste teadasaamiseks, muukeelsuse ning laste välimuslike erinevuste selgitamiseks teistele lastele. Üks õpetaja kasutas nukke konkreetse probleemi puudumisel väärtuste kujundamiseks ja meenutamiseks. Metoodika rakendamise puhul täheldasid õpetajad, et lihtsam on hakata metoodikat kasutama kohe peale koolitust, nukuga sosistades suhtlemine võis küll valmistada raskusi, kuid on hea laste tähelepanu hoidmiseks, oluline on jälgida enda rühma lapsi ning nende valmisolekut. Õpetajal peab olema oskus lapsi suunata arutlema ja kaasa mõtlema.

3.3 Lasteaiaõpetajate hinnang ja soovitused metoodika kohta

Kolmandas alapeatükis on välja toodud tulemused uurimisküsimusele “Millised on lasteaiaõpetajate hinnang ja soovitused pärast aastast Persona Dolls metoodika rakendamist?”.

Koodide jaotamisel tekkis kolmanda uurimisküsimuse alla kaks kategooriat: tähelepanekud muutustest ning hinnang ja soovitusel.

Tähelepanekud muutustest

Kõik õpetajad nentisid, et metoodika kasutamine aitas kaasa probleemide lahendamisele. Üks õpetaja märkis, et kui varasemalt olid lapsed rahutud ja ärevil, siis metoodikat rakendades tundis ta, et lapsed muutusid rahulikumaks, sõbralikumaks ning hakkasid end rohkem väljendama. Üks õpetaja täheldas silmnähtavaid muutusi nii rühma siseselt kui ka väljaspool rühma, kui ta puutus kokku teiste lastega.

Õpetaja 1. No mina vähemalt enda meelest nägin juba nagu lasteaias üldises keskkonnas, kuidas meie lapsed suhtlesid teistega (...) näiteks õuealal.

Õpetajad väitsid, et lapsed muutusid avatumaks ning oskasid erinevates olukordades teha järeldusi ning pakkuda probleemidele ise lahendusi. Lisaks märkasid nad, et lapsed tajuvad erinevusi ning on õppinud neid mõistma ja neist erinevate lastega sallivamalt käituma. Kaks õpetajat mainisid rahulolutunnet sellest, et nad metoodika rakendamisega toime tulid. Õpetajad väitsid, et nende arvates muudavad nukuga tegevused lapsed sallivamaks. Lisaks lastele, kellele olukordi selgitati, märkasid õpetajad muutusi ka neis lastes, kes olid probleemi keskmes ning kelle tõttu antud teemat käsitleti. Üks õpetajat nentis, et probleemi käsitlemisel hoiduti nuku seostamist probleemse lapsega, vältimaks kaaslaste tähelepanu koondamist just sellele lapsele.

Õpetaja 4. ... see laps näiteks ise, tema võib-olla mõtestas seda ka lahti, sellepärast et see tüdruk, et tema käitumises oli näha, hommikuti oli näha märke paremuse poole. Et tuli mõned päevad juba väga hästi, et ei olnud nagu mingeid probleeme. Nagu selle järgi võisid aru saada, et ju siis see on ikka mõjunud.

Õpetaja 1. ...nad on olnud lahtisema mõtlemisega (...) ja avatumad. Mulle väga meeldis see, kuidas meie lapsed vähemalt edasi arenesid.

Üks õpetaja märkas, et kuigi alguses oli vaja lapsi julgustada ja arutlema suunata, siis hiljem oli märgata juba laste omavahelist arutlemist ning üksteisele olukorra selgitamist. Kuid üks õpetaja pani tähele, et muukeelse lapsega tegelemine nõuab aega, tuleb teha tööd, et laps julgemaks ja avatumaks muutuks.

Õpetaja 3. ...lapsed said rääkida ja põhjendada, miks mõni asi niimoodi on ja kui lapsed ka omavahel nagu selgitavad või kordavad mõnda asja siis teised lapsed saavad ka palju paremini aru... .

Laste probleemide ja hoiakute muutmise tegeledes märkasid õpetajad muutusi ka oma käitumises ja analüüsioskuste arengut. Üks õpetaja mainis, et mida rohkem metoodikat rakendada, seda paremini tegevuse läbiviimine sujub, sest ei ole kogu aeg vaja nuku tausta

meelde tuletada. Pikima tööstaažiga õpetaja mainis, et ta võtab asja rahulikult ning on olnud alati arvamusel, et kui midagi läheb valesti, on tal võimalus tegevust korrata ja lastega koos õppida. Üks õpetaja pani tähele, et ta õppis rohkem märkama, millised probleemid võivad lastel olla ning ajaga paranesid ta oskus nuku profiili lastega seostada. Kogu protsess oli tema jaoks arendav ning tunnistas, et temas tugevnes empaatiavõime. Teine õpetaja tõdes, et ta hakkas selles protsessis nukkudele profiile mõeldes juurdlema ka täiskasvanute eelarvamuste üle, mida samuti võiks nukkude abil lahendada.

Õpetaja 4. ...selles suhtes üldse annab väga palju juurde, no endale ja ka lastele seda arutlemis- ja analüüsimisoskus.

Õpetajate hinnang ja soovitused

Kõik intervjuus osalenud õpetajad hindasid koolitust kõrgelt ning soovitasid läbitud koolitusele minna neil, kel on huvi Persona Dolls metoodika vastu. Üks õpetaja täheldas, et lillade karude metoodikaga võrreldes kohanes õpetaja Persona Dolls metoodikaga kiiremini ning kasutab meelsamini õppetöös nukke. Õpetajatele meeldis Persona Dolls metoodika loov lähenemine ning üks õpetaja kinnitas, et see on hea moodus kujundamiseks lastes sallivust ning eripäradega arvestamist. Peamiselt rõhutati koolitajate head taset ja nende teadmisi ja oskusi seda metoodikat huvitavalt edastada. Lisaks meeldis õpetajatele, et nad pandi koolitusel kohe praktiliselt tegutsema ja kaasa mõtlema.

Õpetaja 1. Mulle nii meeldis, et nad olid, nad tõesti oskasid seda hästi edasi anda oma õpitut-kogetut.

Õpetaja 4. See on väga hea koolitus, väga hea on kasutada... .

Üks õpetaja täheldas, et ka lapsevanemate tagasiside oli positiivne. Vanemates tekkis huvi metoodika vastu, kui lapsed sellest kodus põhjalikult rääkisid ning püüdsid ka kodus nendel teemadel edasi arutleda. Kaks õpetajat mainisid, et nad tutvustasid metoodikat lastevanemate koosolekul. Üks õpetaja postitas tegevustest pilte lapsevanemate Facebooki gruppi ning vajadusel said kõik isiklikult küsimusi küsida.

Õpetaja 1. ...üks vanem ütles ka, et nii kihvt, ta (laps) rääkis mulle õhtul pikalt sellest.

Õpetaja 2. ...vanematega saigi personaalselt hästi palju suheldud. Nii nad on nagu ka arusaavamad ja mõistavad.

Üks õpetaja rääkis naaberrühmas aset leidnud negatiivsest kogemusest, kus vanemad arvasid, et tumedanahaline nukk pole rühma sobiv ning lapsed ei peaks sellega veel kokku puutuma. Selline hoiak tekitas õpetajas ebakindlust.

Õpetaja 2.nad tahtsid tegelikult rühmas väga kasutada. Aga oli üks lapsevanem, kes leidis, et seda ei tohiks kasutada, et noh teist nahavärvi justkui nukk ei tohiks olla....

Õpetajad tõid välja mitmeid koolitusest saadud nõuandeid, mida nad soovivad Persona Dolls metoodika rakendamisel jälgida. Üks õpetaja tõi näite, et rühmas oleva kuuldeaparaadiga poisi puhul võiks kasutada tüdrukukku, et lapsed ei oskaks nukku ja konkreetset poissi omavahel seostada. Õpetaja mainis ka, et on oluline lastele põhjendada, et antud nukud ei ole neile niisama mängimise jaoks, vaid käivad aeg-ajalt külas. Kaks õpetajat tõid välja olulised tähelepanekud, millele koolitusel viidati: ühe nuku profiilile ei tohi lisada liiga palju probleeme, profiile ei peaks muutma.

***Õpetaja 4.** ... kohe konkreetselt ütlesime, et need mängimiseks ei ole, need käivadki niimoodi, käib külas ära ja siis läheb kohe minema.*

Üks õpetaja mainis, et ta tahaks antud metoodikat tihedamini kasutada. Mida väiksem on paus kahe tegevuse vahel, seda lihtsam on tal sisse elada. Kuid samas rõhutas ta, et Persona Dolls metoodikat ei saa püsivalt kasutada, sest see on mõeldud kasutamiseks siis, kui on tekkinud probleem. Teine õpetaja väitis, et praegu ta nukkude metoodika rakendamiseks midagi teistmoodi ei teeks, ta kasutab nukku ka igapäevategevustesse vahelduse toomiseks, rikastades nii õppetegevusi ja elavdades rühma keskkonda.

***Õpetaja 2.** ... ma kasutaksin ikkagi jätkuvalt, et kui ma näen rühmas, et meil on vajadus mingit konkreetset teemat sisse tuua... .*

***Õpetaja 3.** ... ei ole ju lihtsalt nagu mängimiseks ... vaid, et need on nagu omaette tegelased, kes käivad aeg-ajalt ainult külas.*

Kõik õpetajad soovitasid Persona Dolls metoodika käsitlemisel olla julged ning loovad. Samuti mainis üks õpetaja, et tähtis on huvi metoodika vastu ning ettetulevatest takistusest ei tuleks heituda, sest need on õpetlikud. Teine õpetaja pani tähele, et oluline on olla avatud meelega ning püüda mitte liialt kinni olla nuku profiilis (vajadusel seda julgelt muuta).

***Õpetaja 3.** ... ärge kartke olla loovad ja olge julged lastega tegelema ja neid avama.*

Õpetajad tõid välja järgmised muutused rühmas: lapsed muutusid sõbralikumaks, õppisid olema avatumad, märkasid ning olid sallivamad erinevuste suhtes. Samuti märkasid õpetajad ka iseenda arengut: nad on hakanud olukordi rohkem analüüsima. Õpetajad esitasid suunavaid küsimusi ning olid eeskujuks, aitamaks lastel õppida ise mõtlema. Õpetajad pidasid oluliseks lastele nuku rühmas viibimise eesmärki selgitada ja jälgida, et ühel nukul poleks korruga liiga palju probleeme. Õpetajad täheldasid, et nukk ei peaks kogu aeg rühmas viibima, siis kaotab metoodika mõte, nukk tuleks tuua rühma, kui selleks tekib vajadus. Õpetajad soovitasid olla julged, avatud ja huvi ilmnedes minna Persona Dolls koolitusele.

4. Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodikast aastase rakendamise järel Tartu lasteaiaõpetajate näitel. Järgnevalt tuuakse välja ja tõlgendatakse olulisemaid uurimistulemusi. Lisaks tuuakse välja uurimuse tugevused ja piirangud, arutletakse saadud tulemuste edasise rakendamisvõimaluse üle ning antakse soovitusi edasi uurimiseks.

Esimese uurimisküsimuse „Millised on lasteaiaõpetajate varasemad teadmised ja ootused Persona Dolls metoodika kohta enne koolitust?” tulemusena selgus, et peaaegu kõik õpetajad olid koolituse olemasolust teadlikud, kuid parema ülevaate saamiseks pidid nad lisainformatsiooni otsima. Kuigi Tortsova (2017) uuringust selgus õpetajate vähene teadmine Persona Dolls metoodikast ning koolituse vajalikkusest, ilmnes sellest uurimusest, et õpetajad olid koolitusvõimalusega kursis.

Antud uuringus osalejad kartusi ega eelarvamusi koolituse suhtes ei väljendanud, pigem tekitas koolitusele minek põnevust ning nad ootasid seda. Metoodika rakendamine tekitas õpetajates ka mitmeid küsimusi, mis on kooskõlas Keulen (2004) uuringutulemustega, kus üheks probleemiks on õpetajate ebakindlus, mida teha siis, kui lapsed esitavad küsimusi, milleks õpetajad ei ole valmis ega oska anda õiget vastust. Lasteaiaõpetajate arvamus ühtis Keuleni (2004) uuringuga, mis toob välja õpetajate kartusi hajutava tegurina laste huvi Persona Dolls nukkude vastu.

Teise uurimisküsimuse „Millised on lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika planeerimise ja rakendamisega esimesel aastal?” tulemusena selgus, et kuigi Buchanan (2007) teostatud uuringus selgus õpetajate vähene kogemus lastega nukkude probleeme arutleda, siis antud uuringus osalenud õpetajad arvasid, et nemad on oma õpetamiskogemusega kindlad ning piisavalt pädevad, et erinevaid olukordi vajadusel muuta või ümber korraldada. Kuna intervjuueeritavad olid töötamise jooksul omandanud piisavalt õpetamiskogemusi ning olid teadlikud selles, mida nad teevad, siis ei ühti antud tulemused Barnfather ja Amodi (2012) leiuga, mille alusel õpetajate vähese töökogemuse tõttu jäi laste empaatiavõime arendamine tähelepanuta. Õpetajad omandasid Persona Dolls metoodika koolituselt piisavalt infot ning oskasid seda rakendada lastega erinevate teemade käsitlemisel. Õpetajatel oli piisav töökogemus, mis oli muutnud nad õpetamisel enesekindlaks ning nad olid valmis käsitlema nukkudega erinevaid teemasid.

Õpetajad kasutasid Persona Dolls nukku esimesel korral lastele lihtsalt tutvustamiseks, rääkisid nuku rühma tuleku eesmärgist, nuku taustast ja perekonnast. Ka Hyder, Jarrett ja Sutton

(2000) pidasid oluliseks esmalt lastele nukku tutvustada vähehaaval ning jagada kõige olulisemat informatsiooni. Laste turvalisuse suurendamiseks ja uudse olukorraga harjumuseks lasid õpetajad kõigepealt lastel nukku kallistada, kaasates niiviisi lapsi, kelle sõnavara ei olnud veel suur. Samuti on ka Robles de Melendez ja Beck (2019) välja toonud, et nukkudega lähikontakti loomine suurendab omavahelist usaldust ning lähedust. Lapsed pidid uue olukorraga kohanema ning õpetajad kasutasid laste juhendamiseks ka suunavaid küsimusi. Ka Whitney (1999) ja Persona Dolls nukkude raamat (2013) soovitasid lapsi suunata toetavate küsimustega, et lastele oleks käsitlevast teemast parem arusaamine ning hiljem oskaksid lapsed ise julgemalt arutelu alustada.

Siiski toodi Persona Dolls nuku metoodika kasutamise ühe raskusena välja nukuga sosistades suhtlemine. See probleem ei seisnenud õpetajate ebakindluses, vaid harjumatus suhtlemisviisis. Samale tulemusele viitab ka Tandre (2016) uuring, kus vähese kogemuse tõttu puudus õpetajal oskus nukuga õigesti suhelda.

Teiseks nimetatud raskuseks oli nukulugude koostamine ja nende seostamine konkreetse rühma probleemiga, mis nõudis põhjalikku ja ajamahukat ettevalmistust. Sama probleemi mainis ka Tandre (2016) uuring, kus õpetajate vähene teadmine pagulastest valmistas õpetajatele nukuloo loomisel raskusi ning tekitas lisatööd. See viitab koolituse vajalikkusele, et õpetajad saaksid praktiseerida nukkudega erinevate teemade arutamist.

Kolmanda uurimisküsimuse “Millised on lasteaiasõpetajate hinnang ja soovitusel pärast aastast Persona Dolls metoodika rakendamist?” tulemusel tõdesid õpetajad, et lapsed on julgemad, sallivamad, tajuvad paremini erinevusi, oskavad probleeme analüüsida ning nende üle arutleda. Lastesuhetamis- ja eneseväljendusoskuse ning enesekindluse paranemist on väitnud ka Smith (2006). Käesolevast uuringust selgus, et õpetajatele meeldis Persona Dolls metoodika pakutav loov lähenemine ning tõdeti, et metoodika sobib lastele sallivuse, eripärade õpetamiseks ning metoodika rakendamisel arenevad laste analüüsioskused. Persona Dolls metoodika olulisust toob välja ka Keulen (2004), kelle tehtud uuringus õpetajad hindavad metoodika mängulisust ning head võimalust tegeleda erinevate probleemsete teemadega.

Areng toimus ka õpetajate analüüsioskustes, kasvasid teadmised ning õpetajaid mõtlesid lisaks ka täiskasvanute eelarvamustele, mida kinnitab ka Smith (2006) ning Acar ja Çetin (2017) uuringu tulemused, kus õpetajad muutusid teadlikumaks oma eelarvamusliku käitumise suhtes. Rühmas käsitletud muukeelne nukk kasvas õpetaja seniseid teadmisi teema kohta. Samale tulemusele jõudsid ka Logue, Bennett-Armistead ja SooJoung (2011), kes väitsid, et projektis osalenud õpetajate teadlikkus suurenes erineva kultuuritaustaga laste õppetegevusse kaasamise kohta. Siiski tõdesid käesolevas uuringus osalejad vajadust rohkem nukkude abil kultuuriteemaga

tegeleda. Persona Dolls metoodikat saab rakendada erinevate teemade puhul, kuid see nõuab teemade põhjalikku ettevalmistust. Samale järeldusele jõudsid ka Srinivasan ja Cruz (2014), kes leidsid, et vajalik on tegeleda iga teemaga nii kaua kuni see muutub lastele mõistetavaks ning on võimalik täheldada laste arengut.

Persona Dolls metoodika kasutamise sagedus oleneb lasteaiaõpetajate arvates sellest, kui palju esineb rühmas arutlemist nõudvaid probleeme. Õpetajad rõhutasid, et Persona Dolls nukku on kasutamiseks vaid õppimiseks, mitte mängimiseks. Nukkude kasutamist üksnes õppe-eesmärgil pidas oluliseks ka Vapper (2017). Kui metoodika rakendamisse tekib pikem paus ja metoodikat praktiseeritakse vähe, võib see raskendada õpetajate metoodika kasutamist, sest see nõuab taas süvenemist ja ettevalmistust. See ühtib Kalda (2017) uuringutulemustega, milles leiti, et vähese aja panustamine metoodika õppeprotsessi võib saada takistuseks edasiste tegevuste planeerimisel.

Käesolevas uuringus osalejad materjali vähesust ei täheldanud. Uuritavate arvates said nad edasise õppetöö jaoks koolituselt piisavalt teadmisi ning materjale. See aga ei ole kooskõlas Buchanan (2007) uuringuga, kus õpetajate väidetel oli veel vähe materjale ning seetõttu oli raske metoodikat heaks kiita. Nüüd on õpetajatel olemas piisavalt õppematerjale, nukke ja nukulugusid, mida koolituse käigus ka juurde valmistati. Koolitajate head õpetamisviisid ning nende oskusõpetajatele metoodika põhitõdesid edasi anda aitasid intervjueritud õpetajatel end metoodika rakendamiseks paremini ette valmistada.

Intervjueritavad soovivad minna Persona Dolls koolitusele. Nad peavad oluliseks metoodika rakendamisprotsessi suhtuda julgelt ja loovalt ning olla valmis muudatuste tegemiseks nii metoodika rakendamisel kui ka nukuloo koostamisel, et vältida probleemide kuhjumist ühele nukule. Samuti soovivad ka Bowles (2004) õpetajatel olla paindlikud, eriti nuku loomisprotsessi käigus. Ka tema leidis, et tuleks vältida liigsete probleemide lisamist ühe nuku eluloosse.

Järgnevalt tuuakse välja töö piirangud. Enamik intervjueritavaid lasteaiaõpetajaid oli 5–7 aastase tööstaažiga. See võis mõjutada saadud tulemusi, sest kui uuringus osalejad oleksid olnud ka oluliselt pikema või lühema staažiga oleks nende arvamused võinud olla teistsugused. Uuringus osalenud õpetajad olid oma oskuste suhtes enesekindlad, kuid selline suhtumine ei pruugi esineda mõne teise valimi puhul. Teise piiranguna saab välja tuua uurija esmase intervjuerimiskogemuse. Esimese intervjuu toimumise ajal ununes küsida lisaküsimusi, kuid järgnevate intervjuudega paranesid järk-järgult ka intervjuerija küsitlemisoskused.

Teema edasisel uurimisel võiks keskenduda lastele ja nende tagasisidele. Lapsi võiks küsitleda enne Persona Dolls metoodika kasutamist ja metoodika kasutamise järgselt. See aitaks teada saada, milline on selle metoodika mõju lastele.

Töö praktiline väärtus on informatsioon, mis võib aidata tulevastel metoodika rakendajatel raskusi ja kitsaskohti ennetada juba metoodika kasutamise algetapil ning samuti julgustab see kõiki huvitanuid koolitusele minema. Uurimistulemused oleksid kindlasti kasulikud ka koolitajatele ning töö autor soovib tulemusi neile tutvustada.

Tänuõnad

Soovin tänada oma juhendajaid Tiia Krassi ning Esta Sikkalit nende abistavate kommentaaride ning soovitude eest. Samuti suur tänu intervjuus osalejatele nende vastutulelikkuse ja sisukate vastuste eest. Suur aitäh ka kaaskodeerijale, kes aitas kaasa kodeerimisel ning oskas märgata olulist töös üldiselt.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev: 19.05.2020

Kasutatud kirjandus

- Acar, E. A. & Çetin, H. (2017). *Improving Preschool Teachers Attitude towards the Persona Doll Approach And Determining The Effectiveness of Persona Doll Training Procedures*. *International Journal of Progressive Education*, Volume 13 Number 1, 2017.
- Alumäe, T., Tilk, O., Asadullah. (2018). *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech*. Baltic HLT 2018. Külastatud aadressil <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>
- Barnfather, N., & Amod, Z. (2012). *Empathy and Personal Experiences of Trainees in an Emotional Literacy and Persona Doll Programme in South Africa*. Külastatud aadressil <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/008124631204200413>
- Bisson, J. R. (2001). *Story Telling with Persona Dolls*. Külastatud aadressil https://www.teachingforchange.org/wp-content/uploads/2012/08/ec_personadolls_english.pdf
- Bozalek, V., & Smith, C. (2010). Using Persona Dolls as an anti-oppressive technique in the South African social work curriculum. *Social Work*, 46(3), 283-296. Külastatud aadressil <https://socialwork.journals.ac.za/pub/article/view/159>
- Bowles, M. (2004). *The Little Book of Persona Dolls: Little Books with Big Ideas*. Lutterworth, United Kingdom: Featherstone Education Ltd.
- Buchanan, L. A. (2007). *The use of Ububele Persona Dolls in an emotional literacy programme with pre-school children*. Külastatud aadressil <http://wiredspace.wits.ac.za/bitstream/handle/10539/5851/Thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Dimitriadi, S. (2015). *Diversity, Special Needs and Inclusion in Early Years Education*. India: SAGE Publications Ltd.
- Doll Approach and Determining the Effectiveness of Persona Doll Training Procedures. *International Journal of Progressive Education*, Volume 13 Number 1.
- Hyder, T., Jarrett, M., & Sutton, F. (2000). *Anti-Bias Approaches in the Early Years*. Külastatud aadressil https://books.google.ee/books?id=jzQZFjCv9OcC&pg=PA45&hl=et&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q=persona%20dolls&f=false
- Kalda, K. (2017). *Õpetajate arvamused Persona Dolls metoodika rakendamisest 3-7 aastaste lastega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

- Keulen, A.van. (2004). *Diversity and Equity in Early Childhood Training in Europe. Persona Dolls. An innovative approach to raise diversity issues with young 1k 94-100. children.* Külastatud aadressil http://www.childcareinternational.nl/wp-content/uploads/2017/02/decet_manual.pdf#page=99
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Intervjuu.* Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Logue, M. E., Bennett-Armistead, V. S., & SooJoung, K. (2011). *The Persona Doll Project: Promoting Diversity Awareness Among Preservice Teachers Through Storytelling.* Külastatud aadressil https://digitalcommons.library.umaine.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=chf_facpub
- Metoodika* (s.a.). Külastatud aadressil <https://personadolls.eu/metoodika/>
- Persona Dolls nukkude raamat* (2013). Külastatud aadressil <https://suitsupaasupesa.ee/admin/upload/files/nukuraamat.pdf>
- Robles de Melendez, W., & Beck, V. (2019). *Teaching Young Children In Multicultural Classrooms: Issues, Concepts, and Strategies.* Wadsworth, Gengage Learning: USA.
- Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine.* Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>
- Schihalejev, O. (2011). *Väärtuskasvatus õpetajakoolituses.* Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Smith, C. (2006). *Human Rights, Inclusion and Diversity in Practice. Building on a universal story telling tradition.* Külastatud aadressil <https://www.ibby.org/index.php?id=678>
- Smith, C. (2009). *Persona Dolls and anti-bias curriculum practice with young children: A case study of Early Childhood Development teachers.* Publitseerimata magistritöö. University of Cape Town.
- Srinivasan, P., & Gruz, M. (2014). *Children colouring: speaking 'colour difference' with Diversity dolls.* Külastatud aadressil <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14681366.2014.919343>
- Tandre, M. (2016). *Väärtuskasvatus läbi Persona Dolls metoodika.* Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool.
- Tortsova, E. (2017). *Väärtuskasvatuse võimalused lasteaias.* Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/59173/tortsova_evgenia_bak.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ugaste, A. (2005). Laps ja mäng. Kivi, L., & Sarapuu, H. (Toim). *Laps ja lasteaed. Lasteiaiaõpetaja käsiraamat* (lk 155–171). Tartu: Atlex.

Vapper, T. (2017). *Mida õpetavad lastele persona dolls si nukud*. Külastatud aadressil

<https://opleht.ee/2017/12/mida-opetavad-lastele-persona-dollsi-nukud/>

Whitney, T. (1999). *Kids like us : using persona dolls in the classroom*. St. Paul, MN:

Redleaf.

Lisa 1. Nukulugu: Anane

Nuku nimi: Anane

Perekonna struktuur: ema, isa, 2 vanemat venda, 1 noorem õde

Kultuuriline taust: Anane on sündinud Aafrikas. Anane ema on rahvuselt eestlane ja isa on pärit Keeniast. Pere elas kuni Anane 3 aastaseks saamiseni Aafrikas, kus Anane ema töötas vabatahtlikuna. Anane isapoolsed sugulased elavad kõik Aafrikas. Kodus peetakse kinni mõlema rahvuse traditsioonidest ja tähistatakse mõlema riigi kombeid ja tähtpäevi.

Kus ta elab: Anane pere elab Tallinnas ja nad on üürinud 4 toalise üürikorteri.

Keeled mida räägib: Anane räägib väga hästi inglise keelt, eesti keelt räägib natuke halvasti ja oma isa ja isapoolsete sugulastega räägib ka swahili keeles.

Ei meeldi/meeldib/raskusi valmistab: Anane on väga sportlik poiss. Ta on väga kiire jooksja ja ta oskab väga hästi korvpalli mängida. Ananele meeldib väga igasuguseid mängu mängida. Nii lauamänge, arvutimänge kui ka erinevaid liikumismänge. Anane tahab alati esimene olla ja kõiki võita. Anane jagab meelsasti oma mänguasju teiste lastega.

Ananele ei meeldi hommikul väga vara üles tõusta. Talle ei meeldi süüa kalasuppi. Talle ei meeldi, et lasetaias teda vahest narritakse. Talle ei meeldi laulda ja luuletusi õppida, kuna siis peab teiste ees esinema.

Ananele valmistab natuke raskusi eesti keeles rääkimine. Anane tahab igas asjas võita ja esimene olla, kui ta aga esimeseks ei saa, siis kipub ta endast väga välja minema ja hakkab jonnima.

Toidud mis meeldivad/ei meeldi: Ananele meeldib väga süüa hamburgerit. Ananele ei meeldi üldse kala süüa.

Hirmud: Anane kardab üksinda toas olla. Kardab teiste ees esineda.

Füüsiline omapära: Tumedanahaline, pikka kasvu.

Hiljutine ajalugu: Anane pere kolis aasta tagasi Eestisse, kus nad üürisid endale korteri. Anane hakkas käima lasteaias ja korvpallitrennis. Ananele väga meeldib Eestis ja eriti meeldib talle lumi, sest ta polnud varem üldse lund näinud. Anane vanaema on hakanud õpetama Ananele rohkem eesti keelt, et tal teiste lastega lihtsam suhelda oleks (Persona Dolls nukkude..., 2013).

Lisa 2. Nukulugu: Phoebe

Nuku nimi: Phoebe

Tal on pruunid lainelised juuksed, heleda nahatooniga ja siniste silmadega. Ta on 4- aastane ja tal suurem vend, kelle nimi on Paul, kes on 11. Ta elab koos emaga, kuid isa elab kusagil mujal.

Phoebe näeb oma isa igal pühapäeval. Nad käivad koos kinos, pargis ja väljas söömas. Phoebe lemmiktoit on juustuvõileib. Phoebele meeldib minna kooli, kuid mõnikord on ta liiga häbelik.

Mis Phoebele meeldib, millest ta mõtleb?

Phoebele meeldivad vaiksed tegevused, näiteks puslede kokkupanek, kuulata lindilt lugusid ja mängida oma hobusefarmiga, talle meeldivad väga hobused.

Talle ei meeldi kui ta vanemad vaidlevad, see muudab ta tuju kurvaks. Phoebe arvab, et inimesega peaks käituma ka siis sõbralikult, kui ta sulle ei meeldi. Ta vanemad on öelnud, et probleemidest tuleb alati rääkida, mitte lootma, et need ise lahenevad.

Parimad päevad aastas:

Tema sünnipäevad, kui ta saab süüa kõike, mida soovib ning ta sõbrad tulevad talle külla ning neile meeldib koos mängida.

Jõulud, kui terve maja on kaunistatud ning kuusel särab palju tulesid.

Phoebe soovib, et...

...ta ema ja isa elaksid koos;

...ta saaks vaheajal minna ponifarmi ja sõita päris poniga;

...ta oleks sama julge kui ta vend.

Mõned küsimused vestluse jätkuks

- a) Kui Phoebe koju jõuab, meeldib talle puhkamise ajal puslesid kokku panna. Mida teed sina kui jõuad koju?
- b) Phoebe'l oli hamster, kuid ta jäi haigeks ning suri. Mis sa arvad, kuidas Phoebe end tundis? Kuidas aitas ema tal jälle õnnelik olla ?
- c) Mõnikord koolis pole tal kellegagi mängida. Mida ta võiks teha, et keegi leida? (Bowles, 2004)

Lisa 3. Viis sammu esimese nuku loomisel

Järgnevas loetelus on välja toodud viis esimest sammu, mis on Persona Dolls nuku loomisel toeks. Näpunäited on üldised, kuid suunavad, sest igal õpetajal on rühmas erinevad lapsed, erinevate huvide, soovide, vajaduste ning oskustega, millega tuleb Persona Dolls nuku loomisel arvestada. Seetõttu peab õpetaja olema paindlik ning mitte liigselt kinni näidetes ja eeskujudes. Nuku loomisprotsessi käigus kohaneb õpetaja toimuvaga ning saab juba töö käigus aru, millise taustaga nukke on vaja luua, arvestades rühma laste individuaalsete vajadustega. Ohuks võib kujuneda liigne detailide lisamine ühele nukule ning tema eluloosse (Bowles, 2004). Nukkude loojale on pakutud järgmisi soovitusi:

1. Märka lapsi, kes on sinu rühmas.
2. Pööra tähelepanu lünkadele ja puuduvatele aspektidele.
3. Leia rühmale sobiv nukk.
4. Räägi teiste õpetajatega ja informeeri lapsevanemaid.
5. Pane kirja iga nuku lugu (Bowles, 2004).

Edasine õppeprotsess on aga iga õpetaja otsustada, kui palju ja mis viisil ta valminud nukke lastele tutvustab. Oluline on kujutada nukke võimalikult elutruult ning hoida Persona Dolls nukk lugude rääkimisel keskpunktis. Alustuseks võiks valmida vähemalt neli kuni seitse nukku, aja möödudes on võimalik neid juurde teha. Lugusid on sobiv jutustada ka korduvalt ühe sama nukuga, kui aga täielikult sellele metoodikale pühendada, siis on soovitatav ikkagi igale Persona Dolls nukule kujundada oma identiteet ja lugu (Whitney, 1999).

Lisa 4. Intervjuu küsimustik

Tere! Olen Eneli Uusmets. Tänapäevase intervjuu eesmärgiks on välja selgitada, millised on Teie (kui soovite võiksite äkki sinatada?) positiivsed ja negatiivsed kogemused ning hinnangud Persona Dolls metoodika rakendamise kohta õppetöös esimesel aastal. Antud intervjuud kasutan enda bakalaureusetöös teemal “LASTEAIAÕPETAJATE ARVAMUSED JA KOGEMUSED PERSONA DOLLS METOODIKA AASTASE RAKENDAMISE PÕHJAL TARTU LASTEAIAÕPETAJATE NÄITEL”. Intervjuusse valisin Teid sellepärast, et Te olete läbinud vastava koolituse ning kasutanud Persona Dolls metoodikat ka õppetöös. Teie arvamus ning vastused on mulle väga olulised. Intervjuu võtab aega umbes 15 minutit ning viiakse läbi poolstruktureeritult ehk Teil on võimalus vabas vormis vastuseid ja mõtteid juurde lisada. Samuti tagatakse ka Teie anonüümsus ning töös asendatakse teie nimi koodiga. Kas olete eelnevaga nõus ning annate loa, et Teie antud vastused salvestatakse ning kasutatakse anonüümselt lõputöös?

Taustaküsimused

1. Mis on Teie nimi?
2. Kui kaua olete lasteaiaõpetajana töötanud?
3. Milliseid metoodikaid te oma kasutate?

I - varasemad teadmised metoodikast

1. Kuidas kuulsite *Persona Dolls* metoodikast?
2. Mille põhjal ja miks te otsustasite selle koolituse läbida? (Kas keegi soovitas?)
3. Millised ootused ja lootused Teid selle teemaga seoses valdasid? (eelarvamused, hirmud, mõtted?)
4. Millised eesmärgid seadsite endale koolitusele minnes?

II - arvamus ja kogemused metoodika kohta

1. Kui enesekindlalt tundsite end õpetajana peale koolituse läbimist? (Kas olite kohe valmis metoodikat katsetama hakkama? Millised plaanid Teil olid metoodikaga seoses? Kuidas võis Teie arvates metoodika lapsi aidata?)
2. Millised on/olid Teie rühma murekohad, mida proovisite *Persona Dolls* metoodikat kasutades lahendada?

3. Kirjeldage enda esimest õppetegevust kasutades *Persona Dolls* nukke? (Milliseid ettevalmistusi metoodika kasutusele võtmise nõudis? Kui palju aega oli möödas koolituse läbimisest? Millise plaani te koostasite? Millised raskused tekkisid?)
4. Milline oli laste esmane tagasiside ja reaktsioon nukkude õppetöös kasutamisele?
5. Kas ja mida muutsite metoodika käsitlemise juures ning tegite teisiti, kui viisite ise lastega õpet läbi? (Kas see oli kerge/ raske/ ajakulukas?)
6. Mille põhjal järeldasite, et metoodikast oli abi/ei olnud abi? Palun põhjendage.

III- Hinnang kogemusele ja soovitud tulevikuks

1. Mida Teie arvates metoodika lastele andis? (Kuidas muutus Teie rühmas laste käitumine peale metoodika rakendamist lasteaias?)
2. Milline on olnud Teie koostöö lapsevanematega? (Kas ja kui palju nad on ka ise soovinud panustada selle metoodika käsitlemisse lasteaias?)
3. Mida ja kui palju olete ise õppinud antud metoodika kasutamisest? (Mida teeksite teinekord teisiti?)
4. Milliseid soovitusi oskaksite anda uutele koolituse läbinud õpetajatele ?

Kas soovite veel midagi lisada?

Aitäh vastamast!

Lisa 5. Väljavõte transkriptsioonist

olukorrad, mis vajavad vahepeal lahendamisi. Aga kas neid just raskusteks nimetada saab? Ma ei, ma ei tahaks seda öelda, et (...) Noh, nagu öeldakse, et pole halba ilma, on ainult ebasobiv riietus.

Jah, täpselt.

Aga no see oligi see sõpruse teema, siis oli teil see prillide teema ja siis olete mingisugust teemasid veel läbinud enda rühma lastega?

Mõtlen nii, mingid olid meil veel? (...)

hmmm (...) oot mis meil oli?

Et kui ei tule meelde siis ei ole hullu

Meil olid, kuna mul oli mitu võõrkeelset last ka võinoh, muukeelset last siis, et siis me kasutasime ka seda nii-öelda noh, seda keele või noh, ütleme seda rahvuslikku eripära, et et, et ka teisest rahvusest inimesi on olemas, (...) kes, mis keeles räägib ja ja, ja no kellegi emakeel

Aga teil oli kasutuses ainult üks nukku või oli veel?

Ei, meil oli tegelikult maja peale oligi äkki kolm nukku ja noh, tegelikult see ongi ju nii, et igal nukul on oma profiil, et tühte nukku ei kasutata nagu noh mitmel eesmärgil ja mõni võib-olla nagu kahe nimega kasutada, aga tegelikult peaks ikkagi igal nukul oma profiil olema, mis on

Lisa 6. Väljavõtte programmiga QC Amap kodeerimisest

mhm, no see on jan see ponnine murekont. Aga paju muidu sellest koostuse läbimisest möödas oli, kui te nii-öelda võtsite kasutusele enda...(lasteaias, kõlas juba vaikselt)

nädal kaks maksimaalselt, sest me teadsime, et kui me laseme väga pikalt mhmh

sellel asjal venida, siis see teadmine hakkab hajuma.

mhmh

Ja mida, ja mida rutem peale läksime, seda nagu huvitavamalt me enda meelest vähemalt suutsime ka edasi anda.

mhmh, eee Kas ja mida muutsite meetodika käsitlemise juures ning kasutasite teisiti, kui viisid ise lastega õpet läbi, et kas see oli kerge, raske ajakulukas ei noh, tegelikult see tegevus iseenesest ei olnud ajakulukas lihtsalt selle profiili väljamõtlemine ja selle tegevusplaani koostamise see ettevalmistus just

(samal ajal... eeltöö just)

võinoh ta ei olnud raske aga ta oli ajamahukas.

mhmh

Aga kui me lastega tegime, siis see voolas muidugi kenasti läks tegevus ja lapsed olid hästi-hästi (rõhutatud) nagu keskendunud.

mhmh

Et mina arvan, et et ei olnud raske ja me väga ei muutnud midagi.

mhmh

Järgmine küsimus..... peaaegu noo, no põhimõtteliselt sa vastasid sellele, millised on, olid teie rühma murekohad, mida proovisite Persona Dolls meetodikaid kasutades lahendada,

oli see muukeelsus. Aga lisaks oli meil veel üks tüdruk, kellel oli silmaklapp.

C23

C17

C20

C24

C2

C

C20

X

Murekohad
metoodika
rakendamises

delete

Lisa 7. Väljavõte QCAmapi programmiga kategoriseerimisest

- ▲ ■ Tagasiside ja õpetajate soovitusel
 - ◆ E1: Tagasiside koolitusele
 - ◆ E8: Koostöö lapsevanematega
 - ◆ E10: Huvi meetoodika vastu
 - ◆ E12: Soovitused õpetajatele
 - ◆ E13: Lastevanemate panus
- ▲ ■ Tähelepanekud muutuste kohta
 - ◆ E3: Õpetaja arvamus enda pädevusest
 - ◆ E4: Laste tagasiside
 - ◆ E7: Muutused laste käitumises
 - ◆ E14: Õpetajate areng

Lisa 8. Väljavõte kaaskodeerimisest

üksi konna ma olen kui saanud ja, ja tuiias oim ma selle mõttega ikkagi, et kui mul on seda vaja, siis ma seda ka kasutan, sest ma leidsin, et see on väga nagu, see on väga hea võimalus sellist kiusamise või, või kiusamise probleemi ennetada või lahendada.

mhmh, Ja kuidas sellest persona dolls metoodikast üleüldse kuulsite siis?

Ma hakkasin sellele mõtlema, et ma vist, ma arvan, et see oli nii, et kui ma läksin tööle, see oli siis kui ma sinna Ilmatsalu lasteaeda esimest korda tööle läksin, tegi esimesel aastal direktor minu meelest lihtsalt rääkis sellest põgusalt, et on selline koolitus, et kas tahaksin minna.

Nii, et, et ma kuulsin tema kaudu sellest. et ma ei olnud sellest, ma ei mäleta, et ma oleks ülikooli ajal sellest kuulnud.

Aga mille põhjal siis ja miks otsustasite selle koolituse lõpuks läbida?

Noh, ma olin siis nii-öelda noor ja roheline, eks ole, ja, ja tegelikult noh, mitte et ma praegu ei avastaks veel iseennast, aga et siis siis oligi just soov leida see, see, see õige, et mida mina tahaksin teha ja oligi põhimõte, et ma tahaksin väga palju erinevaid asju proovida, tutvuda erinevate, ütleme siis metoodikatega erinevate võimalustega ja, ja, ja leida see, mida ma siis teha tahan, ehk siis et et see tundus mulle põnev. Ma lugesin selle kohta pisut, enne kui koolitusele läksin, läksime. Ja, ja see tundus mulle selles mõttes põnev, et tasuks kindlasti edasi uurida. Jah, kunagi direktor selles mõttes ka soovitas, siis ma siis ma nagu tundsin, et see võiks olla selline asjalik asi, mida uurida.

Aga millised ootused-lootused teid selle teemaga seoses valdasid, et kas oli mingeid eelarvamusi, hirme...

koolituse osas ?

jah, koolituse osas

Ma arvan, et ei olnud, selles mõttes mul ei olnud mingeid suuri ootusi ja lootusi, aga samas ma arvan, et ei olnud ka mingeid hirme, et et võib-olla oli

B2

B12

B7

B1

B6

B3

B7

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eneli Uusmets,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lasteaiaõpetajate arvamused ja kogemused Persona Dolls metoodika aastase rakendamise põhjal Tartu lasteaiaõpetajate näitel“, mille juhendaja on Tiia Krass ning kaasjuhendaja on Esta Sikkal, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Eneli Uusmets

19.05.2020